

בש"פ 6502/17 - פלוני נגד מדינת ישראל

בית המשפט העליון

בש"פ 6502/17

לפני: כבוד השופט ע' ברון

העורר: פלוני

המשיבה: נגד
מדינת ישראל

ערר על החלטת בית המשפט המחוזי מרכז-לוד ב-מ"ת 602-01-17 מיום 30.7.2017 (כבוד השופטת ד' מרשק מרום)

תאריך הישיבה: ל' באב התשע"ז (22.08.17)

בשם העורר: עו"ד אלון קריטי; עו"ד טל פלקס
בשם המשיבה: עו"ד הדר פרנקל

החלטה

1. לפני ערר על החלטת בית המשפט המחוזי מרכז-לוד מיום 30.7.2017 ב-מ"ת 602-01-17 (כבוד השופטת ד' מרשק מרום), שבה דחה בקשה לעיון חוזר במעצרו של המערער מאחורי סורג ובריח עד לתום ההליכים המשפטיים נגדו.

2. ביום 1.1.2017 הוגש כתב אישום נגד העורר, יליד 1948, המייחס לו עבירות מין בנכדתו, קטינה ילידת 28.1.2002 (להלן: המתלוננת), וכן עבירה של שיבוש מהלכי משפט. על פי עובדות כתב האישום שיוצגו בתמצית בלבד, לביל יום 18.12.2016 בעת שהמתלוננת הגיעה ללון בבית העורר וסבתה, ישב העורר ליד המתלוננת בסלון הבית שעה שסבתה של המתלוננת הייתה בחדר השינה. בזמן שהשניים ישבו בסלון, מישש העורר את חזה של המתלוננת, החדיר

את ידו אל מתחת למכנסייה ותחתוניה ושפשף בחוזקה את אצבעותיו באיבר מינה; וזאת תוך שהמתלוננת התרחקה לאחור כדי להקשות על ביצוע המעשים. בהמשך נטל העורר את ידה השמאלית של המתלוננת והניח אותה על איבר מינו, על המכנסיים, כשהוא מתנשף בכבדות וממשש את חזה. המתלוננת הרחיקה את ידה, אך העורר שב והניח אותה על איבר מינו, כך במשך מספר פעמים. לבסוף, לאחר דקות ארוכות מעת שהחל במעשיו, הוציא העורר את ידיו ממכנסייה של המתלוננת והורה למתלוננת שלא לספר את שאירע. בשל מעשים אלה יוחסו לעורר עבירות של מעשים מגונים בקטינה בת משפחה שלא מלאו לה 16 (עבירה לפי סעיף 351(ג)(2) בצירוף סעיפים 348(ב) ו-345(ב)(1) בנסיבות סעיף 345(א)(1) לחוק העונשין, התשל"ז-1977 (להלן: חוק העונשין)); ניסיון אינוס של קטינה בת משפחה (לפי סעיף 351(א) בצירוף סעיף 345(א)(1) וסעיף 25 לחוק העונשין); וכן עבירה של שיבוש מהלכי משפט לפי סעיף 244 לחוק העונשין).

3. בד בבד עם הגשת כתב האישום הגישה המשיבה בקשה למעצרו של העורר עד לתום ההליכים; והעורר הופנה לתסקיר שירות מבחן בעניינו. בתסקיר שהוגש ביום 6.2.2017 (להלן: התסקיר הראשון) התרשמותו של שירות המבחן הייתה כי המדובר ב"גבר נוקשה, מניפולטיבי, בעל עמדות ותפיסות מגובשות, מרוכז בעצמו עם צרכי שליטה בולטים". עוד צוין כי העורר הכחיש את המעשים המיוחסים לו, ולדבריו כל שעשה היה לחבק את המתלוננת וללטף את זרועה באופן שאינו מיני, ותלה את התלונה בכך שאביה של המתלוננת הסיטה נגדו. כן עלה מן התסקיר כי המתלוננת מצויה במצב רגשי אקוטי עקב הפגיעות שספגה כתוצאה ממעשיו והתנהגותו הבעייתית של העורר כלפיה. כך, הערכת גורמי המרכז לטיפול בנפגעי תקיפה מינית הייתה כי שחרור העורר לחלופת מעצר יקשה על המתלוננת להתמודד עם תחושת החרדה שאותה היא חווה. בהתייחס למסוכנות העורר, שירות המבחן סבר כי הלה מתקשה בהתבוננות עצמית ביקורתית, נוטה להשליך את הסיבות למעצרו על גורמים חיצוניים וממוקד במצוקתו וברצונו להשתחרר ממעצר. נוסף על כן, נמצא כי קיים סיכון משמעותי לשיבוש הליכים מצדו של העורר, זאת גם עקב מעמדו הדומיננטי במשפחה. מנגד, ציין שירות המבחן את גילו המתקדם של העורר, את זאת שהעורר נעדר עבר פלילי, ואת תפקודו היציב בכל מישורי חייו. לבסוף צוין כי מכל האמור לעיל, אין באפשרותו של שירות המבחן לשלול קיומה של מסוכנות הנשקפת מן העורר. עם זאת סבר שירות המבחן כי באמצעות חלופת מעצר מרוחקת גיאוגרפית מסביבת מגוריה של המתלוננת, ניתן לצמצם מרמת הסיכון כמו גם מן החשש לשיבוש הליכי משפט, ולשקול בחיוב חלופת מעצר; וזאת בשים לב לכך שהמפקחים שהוצעו נמצאו ראויים.

4. לנוכח המלצת שירות המבחן, הורה בית המשפט המחוזי (כבוד השופט א' יעקב) בהחלטתו מיום 7.2.2017, על שחרור העורר לחלופת המעצר שהוצעה על ידי העורר במושב שפיר. על החלטה זו הגישה המשיבה ערר לבית משפט זה, ובהחלטה מיום 10.2.2017 (בש"פ 1315/17, השופט נ' הנדל) קיבל בית המשפט זה את עמדת המשיבה והורה על מעצרו של העורר עד לתום ההליכים המשפטיים נגדו. בהחלטה ציין השופט הנדל כי המעשים מקימים חזקה סטוטורית למסוכנות; וכי שירות המבחן מצא כי קיים סיכון משמעותי לשיבוש הליכים מצד המשיב. בנסיבות אלה קבע השופט הנדל כי מקובלת עליו עמדת המשיבה שלפיה אין לשחרר בשלב זה את העורר לחלופת מעצר. בתוך כך ציין השופט הנדל את עמדת המשיבה שלפיה לאחר עדות המתלוננת פתוחה האפשרות בידי העורר להגיש בקשה לעיון חוזר, וככל שתוגש בקשה כזו תשקול המשיבה את עמדתה בהתאם לנסיבות אז; עוד הוסיף השופט הנדל כי "אין צורך להביע כל עמדה לכאן או לכאן לגבי העתיד, היה ותוגש בקשה לעיון חוזר כאמור לעיל".

כארבעה חודשים לאחר החלטת בית משפט זה, ביום 13.6.2017 הגיעו הצדדים להסדר טיעון, שלפיו העורר הורשע על פי הודאתו במיוחס לו - וזאת לאחר שבמסגרת ההסדר הושמטו העבירות של ניסיון אינוס ושיבוש מהלכי משפט, ונותרה העבירה של מעשים מגונים בקטינה בת משפחה שלא מלאו לה 16. בנוסף, הפקיד העורר 100,000

ש"ח בקופת בית המשפט שימשו לפיצוי המתלוננת. התיק נקבע לטיעונים לעונש ליום 19.9.2017.

5. לאחר ההרשעה ובעקבותיה, הגיש העורר בקשה לעיון חוזר בהחלטה לעצרו עד לתום ההליכים המשפטיים נגדו. ביום 25.6.2017 התקיים דיון בבקשה, ובית המשפט המחוזי (כבוד השופט ע' קובו) קבע כי במישור העקרוני קיימת הצדקה לבקשה לעיון חוזר, ויש לשקול בחיוב את שחרורו של העורר לחלופת מעצר - וזאת בשים לב להודאתו של המתלונן; להפקדת כספי הפיצוי מיוזמתו; להיעדר עבר פלילי; וכן לכך שלנוכח הרשעתו של העורר על פי הודאתו לא קיימת עוד עילת המעצר של שיבוש מהלכי משפט. עם זאת, "בשים לב לכך שהחלופה המוצעת, בשלב זה, אינה מרוחקת ממקום מגוריה של המתלוננת, ומבלי להביע עמדה לגופו של עניין" הורה בית המשפט על קבלת תסקיר משלים שיבחן את החלופה "באופן קונקרטי", טרם שבית המשפט ייתן החלטה לגופה בבקשה לעיון חוזר.

6. בהתאם להחלטת השופט ע' קובו הוגש תסקיר משלים ביום 13.7.2017 (להלן: התסקיר השני). במסגרת התסקיר השני נותר הרושם השלילי מהמערער. צוין כי הלה אמנם מודה בביצוע העבירות, אולם מבטא עיוותי חשיבה משמעותיים בהתייחס למתלוננת, ומשליך עליה את האחריות לביצוע העבירות. עוד עלה מן התסקיר כי העורר ממשיך להתמקד במחירים ובנזקים המשפחתיים והכלכליים שנגרמו לו עקב ההליך המשפטי; והתקשה להתייחס לפגיעה שנגרמה למתלוננת לנוכח מעשיו. כן שלל העורר כל צורך בטיפול או בשינוי בהתנהלותו. מכל האמור, לא התרשם שירות המבחן מהפחתה בסיכון במצבו של העורר.

אשר לחלופה שהוצעה על ידי העורר, צוין בתסקיר השני כי בני המשפחה שהוצעו כמפקחים מבטאים גישה רצינית ביחס לתפקיד הפיקוח; אולם התרשמות שירות המבחן הייתה כי בשל הזדהותם עם העורר, הם לא יוכלו לשמש כגורם מציב גבולות עבור העורר. מכל האמור, מצא שירות המבחן כי שחרורו של העורר לחלופה שאינה מרוחקת באופן מספק ממגורי המתלוננת לא מאפשר התמודדות עם הסיכון במצבו - ועל כן המליץ שירות המבחן שלא לשחררו למעצר.

7. בעקבות התסקיר השני, הוצעה על ידי העורר חלופת מעצר במושב שפיר, המרוחק יותר ממקום מגורי המתלוננת. במצב דברים זה, בהחלטתו מיום 16.7.2017 הורה בית המשפט המחוזי (השופט ע' קובו) על עריכת תסקיר נוסף, שלישי במספר, שיבחן את החלופה המוצעת; וכן יבחן את האפשרות של מעצר בפיקוח אלקטרוני במקום המוצע. בתסקיר מיום 26.7.2017 צוין שירות המבחן כי לא חל שינוי בעמדות העורר ובהתרשמות שירות המבחן ממנו (להלן: התסקיר השלישי). על אף האמור, בא שירות המבחן בהמלצה לשחרור העורר למעצר בפיקוח אלקטרוני - וזאת לאחר שבעקבות שיחה עם אשת העורר, שהוצעה כאחת המפקחות, התרשם שירות המבחן שהמפקחים המוצעים מגלים הבנה טובה יותר לגבי משמעות ההרשעה והשלכותיה על העורר, וכן על המתלוננת, ועל חייה ועתידה של המשפחה המורחבת.

לאחר הגשת התסקיר השלישי עמד פעם נוספת עניינו של העורר לפני בית המשפט המחוזי. בהחלטה נושא הערר מיום 30.7.2017 (השופט ד' מרשק מרום) דחה בית המשפט את בקשתו של העורר לשחררו למעצר בפיקוח אלקטרוני, ממילא גם לא לחלופת מעצר, וזאת על אף המלצת שירות המבחן בעניינו. את החלטתו ביסס בית המשפט על המסוכנות הנשקפת מהעורר, הבאה לידי ביטוי בכך שהעורר עודנו משליך את האחריות לביצוע העבירות על המתלוננת; מתקשה בבחינה עצמית ביקורתית; ומכך שאף שירות המבחן התרשם שלא חל שינוי בעמדותיו. עוד התחשב

בית המשפט המחוזי במצבה השברירי של המתלוננת שעומד בעינו אף לאחר הרשעת העורר; וכן בכך שהתיק קבוע לטיעונים לעונש במועד קרוב יחסית, ביום 19.9.2017.

טענות הצדדים

8. לטענת העורר, ההחלטה נושא הערר סותרת את ההחלטות הקודמות שנתקבלו בעניינו ואת הציפייה שיצרו אצלו - שכן הן שירות המבחן והן בית המשפט המחוזי סברו כי יש להורות על שחרורו של העורר לחלופת מעצר, אם זו תהיה מרוחקת דיה מן המתלוננת. כן טוען העורר כי אף השופט הנדל בהחלטתו מיום 10.2.2017, ביסס את מעצרו של העורר על יסוד העילה של שיבוש הליכי משפט - ואולם עילה זו אינה קיימת עוד משהורשע המערער על פי הודאתו בעובדות כתב האישום. עוד נטען, כי מסוכנותו של העורר, שעליה נסמך לכאורה בית המשפט המחוזי בהחלטה נושא הערר, לא השתנתה לכל אורך ההליך; ואף על פי כן ציין השופט ע' קובו בהחלטתו מיום 25.6.2017, כי בהינתן חלופה מרוחקת ניתן יהיה לשקול בחיוב את שחרורו של העורר לחלופת מעצר. לגופו של עניין נטען כי השאלה שיש לבחון במקרים ממין זה היא אם ניתן לאיין את מסוכנות העורר באמצעות חלופת מעצר או מעצר בפיקוח אלקטרוני - ובענייננו בית המשפט המחוזי כלל לא נתן את דעתו לכך חרף המלצת שירות המבחן.

המשיבה מנגד סומכת ידיה על החלטתו של בית המשפט המחוזי. נוסף על כן טוענת המדינה כי לאחר הרשעתו של העורר בדין לא עומדת לו עוד חזקת החפות - ויש בכך כדי להשפיע גם על ההחלטה אם לשחררו לחלופת מעצר.

טרם שאכריע בערר לגופו, יוער כי במסגרת הדיון לפניי הלין בא כוח העורר על התנהלות בית המשפט במהלך הדיון שנערך לפניו ושבסיומו ניתנה ההחלטה שהיא נושא הערר. לטענתו, מדובר ביחס מזלזל, שהביא אותו לסיים את דבריו טרם שהשמיע את כל טיעוניו. דא עקא, הדברים מפיו של בא כוח העורר הובאו בשפה שאין לה מקום בבית משפט זה; ואין לי אלא להצר על כך, ועל בחירתו שלא להשלים את טיעוניו בבית המשפט המחוזי. מכל מקום, לאחר שהערתי לבא כוח העורר על האופן שבו התבטא (והדברים באו לידי ביטוי בפרוטוקול הדיון 22.8.2017), בדיון שנערך לפניי שטח בא כוח העורר את טיעוניו כולם.

דיון והכרעה

9. לאחר ששבת עיינתי בערר על צרופותיו והוספתי והטיתי אוזן לטיעוני באי כוח הצדדים בדיון לפניי, מצאתי כי דין הערר להידחות. ואבאר. אמנם, לאחר הודאת העורר במיוחס לו, ומשהתייחר הצורך בעדות המתלוננת, לא קיימת עוד עילת מעצר של שיבוש מהלכי משפט. ואולם עילת המסוכנות עודנה שרירה וקיימת, והיא זו שעומדת ביסוד החלטת המערער. בהינתן האמור ומשמועד הדיון הקבוע לטיעונים לעונש קרוב, סבורתני כי אין מקום לשנות בשלב זה מסטטוס המערער שבו נתון העורר, וכי אין מקום להתערב בהחלטת בית המשפט המחוזי שקבע כך. בהקשר זה יובהר כי החלטת השופט הנדל מיום 10.2.2017 שעליה נסמך העורר, אינה מבססת את מעצרו אך על האפשרות לשיבוש הליכי משפט - אלא גם על המסוכנות הנשקפת מן העורר; וזאת שלא כטענתו. יתרה מכך, השופט הנדל התייחס אמנם בהחלטתו לכך שכל עוד לא נשמעה עדותה של המתלוננת קיים חשש לשיבוש מהלכי משפט - וחשש זה כאמור אינו קיים עוד - אך עם זאת ציין כי אינו מביע עמדה באשר לאפשרות שחרורו של העורר לחלופת מעצר אם וכאשר תוגש בקשה לעיון חוזר.

על פי התסקיר השני, שירות המבחן התרשם כי למפקחים שהוצעו יש קושי להציב גבולות לעורר, וזאת בשל הזדהותם עמו. אמנם, בתסקיר השלישי המליץ שירות המבחן על שחרורו של העורר למעצר בפיקוח אלקטרוני בפיקוחם של מפקחים אלה - אך המלצה זו התבססה על שיחה אחת עם אשת העורר, ולא קוימו שיחות עם המפקחים הנוספים. במצב דברים זה, ברי כי קיים קושי לקבל את המלצת שירות המבחן. יתרה מכך, משעיוותי החשיבה של העורר ביחס לעבירה לא השתנו אף לאחר הודאתו במיוחס לו, לא ניתן ליתן אמון בעורר עצמו; ומשכך, גם אם מצא שירות המבחן את המפקחים ראויים, חלופת מעצר לא תסכון ואף לא מעצר העורר בפיקוח אלקטרוני (ראו למשל: בש"פ 7455/09 יוסף אבו רקייק נ' מדינת ישראל (29.9.2009), בפסקה 8).

10. העבירה שבה הורשע העורר היא מן החמורות, ומעמידה כשלעצמה חזקת מסוכנות סטטוטורית. נוסף על כן, מעובדות כתב האישום שבהן הודה העורר עולה כי המעשים בוצעו בעת שאשת העורר נמצאה בביתם המשותף, דבר המלמד על היעדר המורא של העורר כי ייתפס בקלקלתו, ובפרט מפני אשתו. עניין זה מעורר מטבע הדברים ספק בנוגע לאפקטיביות של הפיקוח המוצע. בנוסף, על אף הודאתו והרשעתו בדין, העורר עודנו מחזיק בעמדות קורבניות באשר למעשים שביצע, שולל צורך בטיפול, ומשליך את האחריות לפתחה של המתלוננת. על כל אלה, יש לקחת בחשבון גם את מצבה הנפשי השברירי של המתלוננת, ואת העובדה ששיקומה עלול להיפגע כתוצאה משחרורו של העורר למעצר בפיקוח אלקטרוני (לשיקול זה ראו למשל: בש"פ 770/10 מדינת ישראל נ' פלוני (11.3.2010), בפסקה 23).

11. סוף דבר, לנוכח המסוכנות שעודנה נשקפת מהעורר ובהינתן מצבה הנפשי של המתלוננת, וכן לנוכח צפי הזמנים לסיום ההליך, הערר נדחה.

ניתנה היום, י"ד באלול התשע"ז (5.9.2017).

שׁוֹפֵט